

WYPEŁNIA ZDAJĄCY**KOD**

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.Sprawdź, czy kod na naklejce to
E-100.Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA KASZUBSKIEGO

POZIOM ROZSZERZONY

DATA: **20 maja 2022 r.**GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**CZAS PRACY: **180 minut**LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **63****WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

dostosowania
zasad oceniania.**Instrukcja dla zdającego**

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 15 stron (zadania 1–12).
Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
8. Możesz korzystać ze słowników językowych.

EMKK-R0-**100**-2205

Przeczëtòj tekst i wëkònòj zadania. Òdpòwiescë dôwòj blòs pò kaszëbskù.

Mateùsz Klebba

Lëdowé pòzwë taksonów grzëbów na Kaszëbach – grzëbë w domòcy kùlturze

Grzëbë są ù nas, Kaszëbów dëcht, wszãdze, nié le w lasach: w kaszëbsczi lëteraturze, mùzyce, a téż, mò sã rozmiec, w jestkù. Nen mòli nòród zëjący na pòlnowim sztrãdze Bòłtu bez stalata nauczil sã wëzwëskiwac grzëbë na wszelejaczé òrtë, np. jakno:

- trëcznã na robòczy [...],
- materiał do krzosaniò ògnia [...],
- materiał do òkadzaniò pszczołów [...].

Ò tim, jak wòżny plac westrzód Kaszëbów mają grzëbë, bëlno gòdò znóné kaszëbsczé przësłowié: *rëbë i grzëbë, to tak cos je dlò Kaszëbë* [...]. Szerok rozmiónò grzëbizna je kaszëbsczim symbòlã swiãdë, z jaczim Kaszëbi mòcno sã identyfikùją. Je to widzec we wielënie dokazów, w jaczich mòże pòtkac nadczidzci ò grzëbach. Piselë ò nich Jón Trepczik, Alojzy Bùdzysz, Jón Drzëzdżón, Bòlesłòw Bòrk, Tomòsz Fópka ë skòpicã jinëch. Na bòkadnota je òsoblëwòscã rodnégò pisarstwa, a wierã mòże miec to swòje spòdlé a zòczãtk we wszechbëcym tegò dzëla rodë w zëcym ti tu nacje ju òd młòdectwa (grzëbitwë, jestkù). [...]

Stolemnò wiëchrëzna lasów na Kaszëbach spròwiò, że mómë dzysdnia pròwdzëwã bòkadosc pòzwów grzëbów. Òkróm nëch znónëch, na przëmiòr: brzezanów, bòrzanów, peperków, pòtrusów, gasków a pòlniców, kaszëbizna ùchòwa jész kòl 8 tësacy pòzwów (tikajacëch sã kòl 6 tës. gatënków taksonów) [...].

Bòkadosc pòzwów bëła dlò mie wiòldzim zaskòczeniem, kò na przëmiòr grzib, co sã pò pòlskù zwie *purchawka chropowata*, mò jednòsce kaszëbscziach mionów lëdowëch, a nie je to jész rekòrd. Są równak taczé taksonë, jaczé mają leno jednã pòzwã.

Wedle badérów, na przëmiòr Éwë Referowsczi-Chòdak, je to ju slédny czas na wëzwëskanié lëdowëch mionów grzëbiznë, jizë prawie ùmiérò òstatné pòkòlenié, dlò jaczégò ne pòzwë bëłë nòtërné, bò wej znóné òd dzecnëch lat [...].

Na spòdlim: M. Klebba, *Lëdowé pòzwë taksonów grzëbów na Kaszëbach – grzëbë w domòcy kùlturze*, „Pomerania” 2020, nr 6, s. 52–53.

Zadanié 1. (0–1)

Dokùnczë zdanié. Wëbierzë pasownã òdpòwiédz spòmiedz A–D.

W slédnym akapice autòr tekstu przëwòliwò pòzdrzatk Éwë Referowsczi-Chòdak, cobë

- A. pòdsëmòwac donëchczasną wiedzã ò kaszëbsczi grzëbiznie.
- B. zachãcëc lëdzy do zbiëraniò lëdowëch mionów grzëbów.
- C. pòcwierdzëc tezë, jaczé są zamklé w pòprzëdnëch akapitach tekstu.
- D. wëjasnic, skądka sã bierzã kaszëbsczé lëdowé pòzwë grzëbów.

Zadanie 2. (0–1)

Na spòdlim tekstu zapiszë gwòsnyma słowama, czemu àutòr tekstu ùznòwò grzëbiznã za *kaszëbsczi symbòl swiadë*.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0–2)

a) W zdaniu *Stolemnò wiéchrëzna lasów na Kaszëbach spròwiò, że mómë dzysdnia pròwdzëwã bòkadosc pòzwów grzëbów, òstało ùzëté słowò *stolemnò*. Midzë pòdónyma słowama nalëzë synonim znankòwnika *stolemny*. Wëbierzë pasownã òdpòwiëdz spòmizdë A–D.*

- A. mileczny
- B. robòcy
- C. ògromny
- D. pòmòcny

b) Pòdòj pòzwã pòstacë wzãti z kaszëbsczi kùlturë, òd jaczi znankòwnik *stolemny* òstòł ùsadzony.

.....

.....

Zadanie 4. (0–2)

Òszacuj, czë pòdóné zdania sã zgòdné z tekstã. Pòdczorchnij P (Pròwda), jezlë zdanié je zgòdné, F (Falsz) – jezlë je niezgòdné.

1.	Lëdze mieszkajãcy na Kaszëbach w równym stãpniu lubiã jesc grzëbë i rëbë.	P	F
2.	Niejedne gatënczi grzëbów majã w kaszëbsczim jãzëkù pò czilenòsce rozmajitëch pòzwów.	P	F
3.	W kaszëbsczi snòzi lëteraturze mòzë nalezc dokazë w całoscë pòswiãconé grzëbóm.	P	F
4.	Grzëbë to dlò Kaszëbów nié blòs jòda, ale téz element kùlturë.	P	F

Zadanié 5. (0–2)

Jaczi stil reprezentéje pòdóny tekst? Wëbierzé pasowną òdpòwiédz spòmizdè A–D.

- A. ùrzãdowi stil
- B. artisticzny stil
- C. nòùkòwi stil
- D. pòpùlarnonòùkòwi stil

Pòdòj jednã jegò znankã.

.....

.....

Przeczëtòj tekst i wëkònòj zadania. Òdpòwiescè dôwòj blòs pò kaszëbskù.

Matéusz Bùllmann

Swiat z kònia wëdrzi jinaczi

„Nòwikszé szczescé na swiece na kónsczim lezi grzbiece” – tak sã gòdò. Żebè to sprawdzèc, mùszita spròbòwac. Na gwës z kónsczégò pùkla wszètkò wëdrzi jinaczi. Mómè nowi pòzdratk na znóné mòle czè kròjòbrazè. Mòżemè téż wjachac w place, gdzie ni piechti, ni autã sã nie dostóniemè. Czasã mòżemè sã pòczèc, jak na kòrtach znóny nama ksążczy.

Swiat, czej kón bël zwierzãcã ùzètkòwim, dôwno je miniony. Dzysò gòdò sã, że je to stwòrzenié towarzèszãcè abò spòrtowé. Chòc czasã je jesz czèc pòmión tamtèch czasów, czedè kón bël jak dzys auto, a prawie kòzdi pòtrafił chwacèc za lécczi [...].

Gbùr mùszòł sã lepi z kòniã rozmiec jak na przèmiòr prosti kùczer. Prawie przez to, jak wiele zortów robòtè mùszòł razã ze swòjà mërã robic. Mùszòł nié blòs pòwòdowac kònia léckama, ale téż tak sã z nim dogadac è jegò wèùczèc, żebè kón wiele rzeczy rozmiòł sòm abò blòs na głos człowieka. [...]

W wiele kòniarniach na Kaszëbach mòżemè sã ùczèc ridowaniégò. Ju gwës barzi drãgò je nalezc taczi plac, gdzie mòżemè jic na ùczbã kùczrowaniò. Chòc jak pòsznèkrowac, to sã naléze. To je czèsto co jinégò jak jachac na kòniu. Czãsto jò czèjã, że to doch je prosté. Kò sygnie sadnac fejn na wasążkù, złapac za lécczi è cygnac w lewò, prawò. [...]

Do tegò doch negò całégò kònia mùsz je przèrèchtowac. Tej le trzeba sã nauczèc, jak sã zakłòdò slã [...]. Mùsz je pòtrafic zapiac lécczi do jednégò kònia abò do dwùch [...]. Równak je to wszètkò do zrobieniégò, mùszimè le pamiãtac, że to je tak samò jak z ridowanim: mùsz sã tegò ùczèc, a nié blòs sadnac è jachac. Wprawè nawetka mòże mùszic miec wicy jak przè jachanim samim kòniã.

To je ta apartnosc. Midzè tim wëzwëskanim kònia „ùzètkòwim” è rekreacjowim. W tim pierszim to, co robimè, je naturalné, wchòdò w krew przez lata è pòkòlenia. [...] To drèdzé – téż mòże bëc snòzé, a mòże doprowadzèc do taczi wprawè jak no pierszé. Równak mùszic wiedzec, że to nie je blòs cos pòtrafic czè nié. To je cos wicy – dzél kùlturè è historii”.

M. Bùllmann, *Swiat z kònia wëdrzi jinaczi*, „Pomerania” 2018, nr 4, s. 40–41.

Zadanie 6. (0–1)**Dokńcz zdanie. Wybierz pasowną odpowiedz spośród A–D.**

Slédny akapit má nòslédnà kómpòzycijnà fónkcjà:

- A. je zaprzékòwanim zamkù w trzecym akapice tezé ò ùžètkòwim wèzwèskiwanim kònia.
- B. dôwò bóczènk na kòntrost midzè dwùma spòsobama wèzwèskaniò kònia, òmówionyma szerzi w akapitach 2–5.
- C. je kòntinuacjà zamkù w piątym akapice tezé, że do jachaniò kòniã trzeba sã przèrèchtowac.
- D. je nawleczeniem do pierszégò zdaniò tekstu: „Nòwikszè szczescé na swiece na kòńsczim leži grzbiece”.

Zadanie 7. (0–1)**W slédnym akapice òstała ùžètò frazeòlogizna *cos wchòdò kòmùs w krew*. Wèjasni ji znaczenié w kònteksce przeczètónégò tekstu.**

.....

.....

.....

Zadanie 8. (0–1)**Dokńcz zdanié. Wybierz pasownà odpòwiédz spośród A–D.**Ùžèté w teksce sòwa *doch*, *fejn*, *przèrèchtowac* sà

- A. neòlogiznama.
- B. zapòžèczeniama.
- C. žargòniznama.
- D. archajiznama.

Zadanie 9. (0–1)**Do pòdónèch sòwów dopiszè pò jednym antonimie:**

wiele –

nalezc –

snòži –

.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 12. (0–30)

Wëbierzë jeden temat i napiszë wëprócowanié.

Temat 1. Czë człowiek dzejający w pòjedinkã moze zmienić swiat? Rozważë problem na spòdlim pòdónégò tekstu i jinëch tekstów kùlturë. Twòja robòta miałabë miec co nòmni 300 słówów.

Krësztóf Tusk

Zamészlenié nad Remùsã

Żécé i przigòdë Remùsa to roman Aleksandra Majkówsczegò, chtëren kòzdegò Kaszëbã mùszi zachãcëwac do refleksje ë dzejaniò. Zòczątk romana prowadzi naj w swiat Remùsa, chtërnégò lédze mają za nié do kùńca mądregò. Nicht nie rozmieje, co nen człowiek robi. Òb czas czëtaniò wëòbrażënk ò Remùsu jakò taczim knòpie nierozëmnyim, ò jaczims hewò wanożnikù, chtëren rozdòwòł knézczi, zaczinò ùpadac, abë na kùńcu dozdrzeniała ùdba, że mało chto pòznòł sã na jegò wòrtnoce. Dzejanié Remùsa miało głãbòczi znaczeniã. [...] Jo, kò miòł w se dëcha Witosława, kaszëbsczégò ricerza. A téz ùkòzczi kaszëbsczi królewionczi cygnãłë gò do ti robòtë. Chòc bël òn leno ùbòdżim człowiekã, miòł wizjã, cobë przëwrócëc Kaszëbską do ji pierwszny swietnoscë. Jak nen pasturk Dawid, chtëren sã biòtkòwòł za òjczëznã z Gòliatã i nad nim dobël. [...]

Remùs je testamentã Majkówsczegò, chtëren biòtkùje sã ò òdrodã kaszëbiznë. [...] Je to òpòwiesc ò głãbòczi ùdbie. Wiele symboliczni i òdnieserí. Sã tuwò swiatë równoleglé. Sã kawle fizycznë, chtërne sã miészają z kawlama metafizycznyma. Czasã mòzna pòmëslëc, że nen zëgar, co zjòdò czas, je jakbë kluczã do sparłãczeniò nëch swiatów. Taczi znak, symbol, chtëren je z bòkù, le mający swòje znaczenié. Nen zëgar jidze swòją stëgnã i òdmierzò czas kaszëbszczich kawlów, chtërnëch pilëje i przënãcywò do dzejaniò.

Je to roman ò Remùsu. Nicht nie wié, skądka òn je ë na kùńcu je pòdsztrichniãtë, że pò pròwdze nicht nie wiedzòł richtich, jak wiòldżim człowiekã bël. [...] Kò nót je miec dzyrskòsc, wiarã i wid. Jemù samémù zabrakło ny wiarë, le chcącë naprawic swòje fele robił wkòł ti deje, a téz szukòł lédzy, òsoblëwie młodëch, chtërny bël z wiarã twòrzëlë òdrodã [...].

[Remùs], jidącë za swòją wizjã, wanożi pò Kaszëbach, òbzérò i òpisywò z redotã, ale i ze smùtkã. Òbzérò zlé rzeczë, brak swiadë wëszëznów. Ni mòże zlëdac, że jegò królewionka jidze na zdënk. Ni mòże zdrzec, jak pan kaszëbsczi za radã Czernika sprzedòwò òjczëstã zemiã w cëzé rãce. [...] Trzeba pròcë wiele lédzy, żebë zómk wëdwignãc na wiërzch.

Na spòdlim: K. Tusk, *Zamészlenié nad Remùsã*, „Zymk” 2021, s. 153–154.

Temat 2. Dokònòj przërównawczy interpretacji pòdònèch dokazów. Twòja robòta miałabè miec co nòmni 300 słowów.

Janusz Mamelsczi

Pielgrzimòwie

Za młodu
człowiek le do przòdkù bieził
i chwatkò piąt są wiedno w górã.
Chcòł wësok zańc, wcyg wëzi, wëzi,
bëc gwiondã, z głowã chòdzył w chmùrach.

Przed sobã widzòł leno drogã
na czëp i mòdré niebò wëzi.
Tim nie zaprzãtòł sobie głowë,
co dali, co za górã lezi.

Czej w latach
pòstąpił i w drodze,
doch stanął tam, na swòjim czëpie.
Tej strëchlòł i òsowiòł srodze
widzącë, że je kùńc na swiece.

Ters zaczął szëkac, wzerac, badac,
dokãdka jidã zemsczé drodżi.
Pòmału bãdze na dół schadac,
pòkãdka niesc gò bãdã nodżi.

Terò ju nie bãdze są spiesził.
Tej-sej na sztócëk sobie stanie.
Przësadnie so do kògòs, cëchò
na ùchò szepnie mù pëtanié:

A do cze nama ta wanoga?
I chto z nas pòjął wòrtnosc żëcò?
Czë ten, chto dlëgszã przeszedł drogã?
Czë ten, chto ji są barżi cesził?

J. Mamelsczi, *Gòdczi òb drogã do nieba*, Gdańsk 2019, s. 9.

Jaromira Labùdda

Droga

Jakùż jic w takã dòkã nòrtã swiata zabëtim,
W widze miesądza òbléc dzén znoszali i szari,
Manic òczë bòkadã w gwësny pùstoscë sprzëti,
Zdrzec, czë droga kamianò żądò krwiany òfiarë.

Tabele wypełnia egzaminator!

		Liczba punktów	Suma	Uzasadnienie przyznania 0 punktów
wypowiedź argumentacyjna	A.	0 - 2 - 4 - 6		
	B.	0 - 2 - 4 - 6		
interpretacja porównawcza	A.	0 - 1 - 2 - 4		
	B.	0 - 3 - 6 - 9		
	C.	0 - 2		
	D.	0 - 1 - 2 - 3 - 4		
	E.	0 - 1 - 2		
	F.	0 - 2 - 3		
	G.	0 - 2 - 4		
	H.	0 - 2 - 3		

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

